UNIVERSAL LIBRARY
OU_204598
UNIVERSAL LIBRARY

కళాప్రచారకసమితి.

అనుబంధము

తేనెపట్టు

పాలవెల్లితోఁబుట్టువు.

మండపాక పార్వతీశ్వరశాస్త్రి.

అ [illegible] 8/-

తేనెపట్టు

కళాప్రచారక సమితి ప్రచురములకు

అనుబంధము ౧

(''తేనెపట్టు'' "పాలవెల్లి"కి తోఁబుట్టువు)

కృతికర్త

మండపాక పార్వతీశ్వరశాస్త్రి,

"పాలవెల్లి" గ్రంథకర్త.

పాలవెల్లి	తేనెపట్టు
వెల 0—8—0	వెల 0—8—0

ఈ రెండును ఏకకాలమునఁగోరు వారికి 12 అణాలకే యివ్వఁబడును.

పోస్టేజీలు ప్రత్యేకము.

కొలది ప్రతులే ముద్రింపబడినవి.

కళాపరిచారక సమితి ప్రచురముల
నన్నింటిని గైకొనుచున్న వారికి
పాలవెల్లియు తేనెపట్టును
ఒక్కొక్కటి ఆరు అణాలు చ
యివ్వబడును.

ముద్రాపకుఁడును
ప్రకాశకుఁడును
దేవరాజు
వేంకట కృష్ణారావు,
బరంపురం, [గంజాం.]

వేగుఁజుక్క ముద్రణాలయము
బరంపురం,
(గంజాం.)

క్రొత్త కథ.

ఇది క్రొత్తకథ — కళాప్రచారక సమితివారి మొదటి ప్రచురమగు సంజయుని రాయబారమునకు ఇది అనుబంధము. ప్రాఁతకథయైన పాలవెల్లి మహావిద్వాంసుల యామోదమును, మహారాజుల యాదరణమును బడసినది. ఈక్రొత్తకథ యెట్లు రుచించునో చూడవలసి యున్నది.

ఏది యెట్లున్నను తేనెపట్టు లోకమున కానందము కలిగింపక పోదను విశ్వాసము మాత్రము కలదు.

ఇది అనుబంధగ్రంథము కావున, ఆంధ్రమహాజనులతోఁడి శాశ్వతమైన యనుబంధమును బ్రతీక్షించుచున్నది.

బరంపురం,
1—12—'33.

మండపాక పార్వతీశ్వరశాస్త్రి,
అధ్యక్షుఁడు.
కళాప్రచారకసమితి.

"వేగుంజుక్క" ముద్రాలయమునకును
వేగుంజుక్క "గ్రంథమాల" కును
లేశమును సంబంధము లేదు.
వేగుంజుక్క "గ్రంథమాల" కును నాకును
1925 నుండియు
ఎట్టి సంబంధమును లేదు.
దేవరాజు వేంకట కృష్ణారావు,
కార్యదర్శి.
క ళా ప్ర చా ర క స మి తి
బరంపురం,
(గంజాం.)

గీ॥ ప్రబల భల్లూకనఖభల్లభయదమథన
శిథిల మధుకోశ విసర విశీర్ణమక్షి
కాంతరాంతరదంతురితాతపముఁ
బుడమి తిలతండులన్యాయమున వెలుంగు.

— అల్లసాని —

తేనెపట్టు

నేను

తేఁటిబిడ్డను నేను; ... ...
తేనెఁ జిల్లి
కాలముఁ బోషించుకొను కులవృత్తి మాకు.

◆ ◆ ◆

దారి తెన్నులు లేని, దరిదాపులేని,
యడవిలోఁ గాఁపురం బలవడు మాకు —
పెక్కు పుట్టువులందుఁ జెంపొందుచున్న
తపముకల్మినిఁ జెట్లు తమకింపుగాఁగ,
లోకాని కింపుగా, లోకనాథునకు
నింపుగాఁ బూచి యర్పించినపూలు, —
రంగురంగులపూలు, రాజించుపూలు —
చెట్టు చెట్టుకుఁబోయి, చెలిమి కావించి,
యాపూవులనుజూచి, యందంబుమీఱఁ,
దేనియ సమకూర్చి, తేఁకువఁ బేర్చి,
యొక్కతావుకుఁ జేర్చి, యోపికఁదార్చి,
పట్టుగాఁ గల్లి, యాశ్వగుప్రీతిగాఁగ,

లోకాని కర్పించి, లోకంపు సేవఁ
గులముఁబోషించు నీ కులవృత్తి మాకు.
తాతలు, తండ్రులు, తండ్రితాతలుగఁ
దరతరంబులనుండి, తప్ప కెప్పుడును
నీకులవృత్తి జీవించుచున్నాము.
కాలభేదాన, దేశాలభేదాన,
నించుకించుక క్రొత్త యేర్పడునేమొ,—
కాని, తొల్లింటిదేయాను మాత్రోవ.
బలముచాలక, తపోబలముచాలకయుఁ,
బెద్దత్రోవలఁబోవఁ బెద్దలరీతి
నేర్పసాలదు గాని, మార్పెట్లు కలుగుఁ
గులవృత్తిఁ జీవింపఁ దలఁచువారలకు?
రంగురంగులపూల, రాణించుపూల,
చెలిమిసేయుట ప్రేమకలిమియే కాని,
రంగులు మాకేల, రాణ మాకేల,
రంగు-రాణల మించి రాజిల్లుచున్న
యమృతమంతయుఁగూర్చి యమరించుచుంట
యుగ్గుతోఁబోసిన యుచితంపువిద్య.
మప్పితంబది లేక, మర్యాద లేక,
ఊఁ యన్న, ఆఁ యన్న, ములికి, పైఁబడుచు
నేద్చుచుఁ గఱచుచు, నేవలం గనెము.
కందిరీఁగలపుట్ట గాదు మాపట్టు—

పంజరంబున నుంచి, పైవారు తమకుఁ
జెప్పిన చదువులు నేర్పఁ జెప్పగాను,
స్వార్థంబు, పరమార్థ మరయఁగా లేని
చిలుకలు గాను మాకొలనున వారు.

* * * *

* * * *

బిడ్డఁ బెంచెడు విధులు గ్రహింపక
పాడు నాఁగేటి గూఁ బొంది లాను నును,
నిల్లు వాకిలి లేక నోహినో తిరుగు
పరభృతంబులుగావు పరగ మావారు.
అడవులఁ గల చెట్టు లన్నియు నెక్కి,
పూవుపూవుఁ జేరి, పొదలు తేనియను
గ్రహియించి, దాని సంగ్రహము గావించి,
యాత్మకార్యముగా నీలోకసేవ
చేసి, మెప్పొందుటే చిరవృత్తి మాకు.
ఎంతెందుఁ దిరిగిన, నెందుఁ బోయినను,
నింటిపట్టుకుఁ జేరి, యింపుగా నుందు
మెప్పుడు బిడ్డలకు మాయింటి విద్దెలు
నేర్పినంతకు నేర్చి, తీర్చిదిద్దెదము.
పెద్దలేగినత్రోవ విడనాడలేము
క్రొత్తక్రొత్తవంకఁ బోవఁ గోర మెన్నఁడును
భావమే యునఁ దహంభావమే యేనుఁడు—

తేనెపట్టు

ఏమన్న ననుఁడు మాకేల యీచింత?—

*　　　*　　　*

కుంచ్వృష్టి నెపలేక, కూర్మిమీఱంగ
నీతేనెపట్టెల్లి, యిందునిల్పితిని.
కమ్మఁజిన్నదంచుఁ జీకాకుఁ గొందకుఁము.
కలదందుఁ దేనె—
యీపలుకు నిక్కంబు—
తారతమ్యములెంచఁ దరమెనాజ్కోటి
కెక్కువతక్కువలేల లెక్కింప ?
కూర్చుటమాపని; కులవిద్య యదియు—
అనుభవించుటమీకుఁ బని—
మీకుమాకు
నన్యోన్యబాంధవం బమరునీరీతి—
తేనెద్రావుఁడు మీరు తృప్తితీరంగ,
మమ్మాదీవింపుఁడు, మము మననిండు—
మాపెద్దలేగిన మంచిత్రోవలనె
మాబిడ్డలందఱు మఱిమఱిఁబోయి
మాకు, లోకానికి, మీకు, దేవునకు,
నానంద మొనగూర్చు నట్లు నిత్యంబు
మమ్మాదీవింపుఁడు మహితాత్మలార, !
మము మననింపు, ప్రేమనిధానులార !

*　　　*　　　*　　　*

స్వాగతము

దారిద్ర్య దేవతా, ధర్మస్వరూప,
స్వాగతం బిది నీకు స్వాగతంబయ్య ;
పరమమిత్రుఁడ వీవు పండితావళికిఁ,
గవుల కాప్తుండవై కాపులుంటున్నావు ;
రమ్ము నాయింటికి, రమ్ము నాకడకు,
స్వాగతం బిదె నీకు స్వాగతంబయ్య ;
స్వర్ణపాత్రంబునఁ బాయసాన్నంబు
కడుపారఁ దిన్నట్టి కవిసార్వభౌముఁ
డంతాన నీమైత్రి యలవడి కాదె,
ముక్తికాంతాకరంబు గ్రహింపఁగల్గె;
భక్తుఁడై కవియుఁ బ్రబలు పోతన్న
ప్రభులయాహ్వానంబుపై నాశవిడిచి,
నిన్నిలు వేల్పుగా నిల్పుకొన్నాఁడు ;
ఇత్వర్థములకూర యింపుగాఁదినుచుఁ
బండితుండయి పెద్దిభట్టు వర్ధిల్లె ;
రాజులై కవులయి రాజిల్లువారు
గలరుకొందఱు, గాని, కనలేరు వారు
నీమహాత్మ్యంబును, నీగౌరవంబు ;
గరళంబు పుక్కిట గలిగియున్నట్టి

కాలసర్పము ఫణాగ్రంబున మణిని
ధరియించినట్లు ఓ దారిద్ర్యమిత్ర,
అంగకును బాధ కల్గించెదవయ్య,
మనసు పక్వము సేయు మహిమంబు నీది.
రాతిగుండియగల్గి రాజిల్లువాఁడు
సన్మైత్రిఁ గొన్నాళ్లు నెరపెనయేని,
వెన్నగుండియగల్గి విలసిల్లుచుండు;
కఠినచిత్తులు కవిగ్రామణుల్ గారు,
కఠినులు పండితాగ్రణులు గారు;
రసము పరిదర్శింప, రసము గ్రహింప,
దారిద్ర్యదేవతా స్థానమందున్న
కవిపండితులె నేర్పుగలిగినవారు;
నేను నీసన్నిధి నిత్యంబు నిలువఁ
గాంక్షించుచున్నాఁడఁ గాన, వేవేగ
రమ్ము నాయింటికి, రమ్ము నామిత్ర,
దారిద్ర్యదేవతా, ధర్మస్వరూప,
స్వాగతం బిదె నీకు వచియింతునయ్య;
వడివడి రమ్ము సుస్వాగతం బనుచు.

ఓ నల్లమేఘుమా!

*   *   *   *
ఎందుకే   *   *   *
*   ఎందుకే   *
*   *   ఓనల్ల మేఘుమా,
అందుకోరాకుండ, ఎగిరిపోతావే?
అబ్బాయి, అబ్బాయి, అందుకోబోకుమా,
నను బట్టుకోలేరు నీలాంటివాళ్లు;
ఎక్కడికిపోతావు ఓనల్ల మేఘుమా,
నన్ను నీతోగూడ తీసుకోపోవే!
దూరదేశాలకూ పోయివస్తానురా,
అబ్బాయి నాతోటి నీవురాలేవు;
దూరదేశాలన్ని నేనుచూస్తాను, నీ
వీపుమీదెక్కించి తీసుకోపోవే;
దూరదేశాలకూ నీవు రాలేవురా,
నావీపుమీదెక్కి కూర్చుండలేవు;
పోనిపోనీ గాని ఓనల్ల మేఘుమా,
ఎక్కడికి పోతావొ చెప్పవేనాకు;
అల్లాసముద్రాని కిపుడు పోతానురా,
మంచినీళ్లను త్రాగి మళ్లివస్తాను.

ఆసముద్రంలోను ఏమేమి వుంటాయి,
ఆడుకోవచ్చునే వేటితోనైన?
ఓడలూ, నావలూ అక్కడుంటాయిరా,
ఆడుకోలేవురా వాటితోనీవు;
మానాన్న నాకొక్క ఓడ కొనియిచ్చేడు,
ఓడతో నావతో ఆడుకోగలనె!
వద్దురా, వద్దురా, నీవు రాలేవురా,
వస్తాను వస్తాను తీసుకోపోవే;
రాబోకు, రాబోకు,

వస్తాను, వస్తాను;

వద్దమ్మ, వద్దమ్మ,

వస్తానుసుమ్మ.

ఆడుకొంటాను

1. తెల్లగా మల్లెలూ పూచేటిచోట,
చల్లగా గాలులూ వీచేటిచోట,
హాయిగా చిలుకలూ చదివేటిచోట
కోయనుచు కోయిలలు పాడేటిచోట,
ఝుమ్మనుచు తుమ్మెదలు మూగేటిచోట
మాఅక్కతో నేను ఆడుకొంటాను,
ఆడుకొంటానమ్మ ఆడుకొంటాను.

2. పక్షులు గూళ్లకూ చేరేటివేళ,
ఆవులమందలూ వచ్చేటివేళ,
ఎదురుగా దూడలూ పోయేటివేళ,
మాఅమ్మ అన్నమూ వండేటివేళ,
మానాన్న యింటికీ వచ్చేటివేళ,
నేను మాఅక్కయ్య ఆడుకొంటాము,
మాతోటలో మేము ఆడుకొంటాము.

3. లక్కబొంగరము మాఅమ్మ యిచ్చింది,
బొమ్మలపుస్తకం నాన్న యిచ్చేడు,
చందనంబొమ్మ మామామ యిచ్చేడు,
మోటారుబండి మాతాత యిచ్చేడు,

అమ్మమ్మ యిచ్చింది యీ రైలుబండి,
అక్కయ్యతో నేను ఆడుకొంటాను,
ఆమూల యీమూల ఆడుకొంటాము.

4. మా అక్కతో నేను ఆడుకొంటాను,
మా తోటలో మేము ఆడుకొంటాము,
అల్లరచేయక ఆడుకొంటాము,
ఆడుకొంటామమ్మ ఆడుకొంటాము,
నేను మా అక్కయ్య ఆడుకొంటాము,
చల్లగా మెల్లగా ఆడుకొంటాము,
మా అక్కతో నేను ఆడుకొంటాను.

5. ఎగురుతూ దుముకుతూ, ఆడుకొంటాము;
గిరగిర తిరుగుతూ ఆడుకొంటాము,
దాగుడుమూతలూ ఆడుకొంటాము,
నేను మా అక్కయ్య ఆడుకుంటాము,
మా తోటలో మేము ఆడుకొంటాము.
ఆడుకొంటామమ్మ ఆడుకొంటాము,
నేను మా అక్కయ్య ఆడుకొంటాము.

అలసిపోయితిని

అలసితిపోయితినయ్యో అలసిపోయితిని,
కటకటా, నీకింత కాఠిన్యమేల?

♦ ♦ ♦

తిరిగితిఁ దిరిగితిఁ దెరవులన్నియును,
వెదకితి వెదకితి వేసారిపోతి;
ఏమూలనుంటివో యీచలంబేల,
యెందుదాగుంటివో, యోయి కన్పింపు?

♦ ♦ ♦

అలసిపోయితినయ్యో అలసిపోయితిని,
కటకటా, నీకింత కాఠిన్యమేల?

♦ ♦ ♦

గట్టులపైఁ బుట్టలపైఁ గాల్జారి జారి,
పడుచు లేచుచు, ముండ్లబాటలన్నియును,
వెదకితి, వెదకితి, విసివిపోయితిని,
దిరిగితిఁ దిరిగితిఁ దెరవులన్నియును,

♦ ♦ ♦

అలసిపోయితినయ్యో అలసిపోయితిని,
కటకటా, నీకింత కాఠిన్యమేల?

♦ ♦ ♦

ఆకసంబున మబ్బు లలముకొన్నపుడు,
చీకటి యంతటం జెదరియున్నపుడు,

తేనెపట్టు

వర్షంబు జోరసఁ బడుచుయున్నపుడు,
తిరిగితిఁ దిరిగితిఁ దెరవు దప్పితిని,

♦ ♦ ♦

అలసిపోయితినయ్యొ అలసిపోయితిని,
కటకటా, నీకింత కాఠిన్యమేల?

♦ ♦ ♦

గాలివీచుచు భీతిఁ గలిగించువేళ,
చెట్టుకొమ్మలు మీఁద నట్టాడువేళ,
ఊపిరాడక, చిత్త మున్సురన్ వేళ,
వెదకితి, వెదకితి, వేసారిపోతి,

♦ ♦ ♦

అలసిపోయితినయ్యొ అలసిపోయితిని,
కటకటా నీకింత కాఠిన్యమేల?

♦ ♦ ♦

ఏవంక నుందువో యెఱుకలేదయ్యొ;
త్రోవతప్పితినయ్యొ త్రోపుపాటయ్యొ,
త్రోవచెప్పినవాఁడు తోడరాఁడయ్యొ,
ఈవేళ నాకేల నిట్టిపాటయ్యొ,

♦ ♦ ♦

అలసిపోయితినయ్యొ అలసిపోయితిని,
కటకటా, నీకింత కాఠిన్యమేల ?

♦♦♦ ♦♦♦ ♦♦♦

అలసిపోయితినయ్యొ, అలసిపోయితిని.

బండివాడు

శ్లో॥ ఈశ్వరం స్సర్వభూతానాం
హృద్దేశేఽర్జున తిష్ఠతి,
భ్రామయన్ సర్వభూతాని
యన్త్రారూఢాని మాయయా.

తమేవ శరణం గచ్ఛ
సర్వభావేన భారత,
తత్ప్రసాదాత్పరాం శాన్తిం
స్థానం ప్రాప్స్యసి శాశ్వతమ్.

ఓ బండినాయుడా, ఓ బండినాయుడా,
ఆనందపురికి నీ బండి కడతావా?
కడతాను మా బాబు, కడతాను మా తండ్రి,
ఆనందపురికి నా బండి కడతాను;
ఆ ఊరి కెప్పుడూ పోలేదురా నేను,
తోవ తెలుసున నీకు, మంచితోవేనా?
తోవ తెలుసును నాకు, మాది ఆ ఊరేను,
తోవ మంచిది కాదు, నాటుతోవండి.
నాటుతోవను నీవు, తోలగలవా బండి,
బండియెడ్లూ నీవి బలముగలవేనా?
బండిలో యేముంది, ఎడ్లలో ఏముంది,
బండినాయుని చేతి బలములో ఉంది;

తేనెపట్టు

ఈ గాలివానలో, ఈ చీకటప్పుడు,
గట్టుపుట్టలుదాటి కడకుపోగలమా ?
గాలివానైతేమి, గట్టుపుట్టయితేమి?
చీకటైతేమి మీచిత్తమొస్తేను.
పోకతప్పదు నేడు తొందరైయున్నాది,
పోవడానికి నాకు భయమువేస్తూంది.
మీ కేమిభయమండీ, బండి నేతోలితే,
బండినాయుని నమ్మి బయలుదేరండి;
వరకమెరకలలోన పడి దెబ్బతగకుండ,
ఒడుదొడుకులు కాచి, బండితోల్తావా ?
మీభారమంతాను నామీదపడవేసి,
బండిలోకూర్చోండి, నన్ను నమ్మండి;
నీమాటవింటేను నినునమ్మబుద్ధయ్యె,
అద్దేమి నావద్ద పుచ్చుకొంటావు?
ఆనందపురిచేరి ఆమాటచూదాము,
అద్దెకేముండి మీచిత్తముంటేను.
నీవుకోరినదంత నీకు నే నిస్తాను,
నినునమ్మి బండిలో కూరుచుంటాను,
అరగడియలోపల, ఆనందపురిచేర్తు,
భయమేమి లేదండి, బండి యెక్కండి.

చీకటి

I

*　　　*　　　*　　　లేదు
లేదింకె నాశ

*　　　*　　　*　　　*

క్రమ్మిన చీకట్లు క్రమ్మినట్లుండె;
కప్పిన మేఘాలు కప్పినట్లుండె;
పడుచున్న చినుకులు పడుచునేయుండె;
వీచుగాలులతోటి లేచు కెరటాలు
పొంగిమీదికి పొర్లిపొర్లి పడుచుండె;
ననుముంచి లోనికీడ్చునో తరంగాలు,
నను ద్రోసి, మీదికెత్తునో గాలి —— ?

*　　　*　　　*

గాలితోఁ బోయి, మేఘాలతోఁ గలసి,
కెరటాలతోఁ బోయి యురులతోఁ గలసి,
నిట్టూర్పు గాలిలో నిండఁగాఁ జేసి,
కన్నీళ్లు కెరటాల గలయఁగాఁ జేసి,
యేడ్చెద మనసార నేడ్చుచుండెదను.
కెరటాల తుంపురుల్ కెలనికివచ్చి,
కారుచీకటి వచ్చి చేరువ నిల్చి,
మేఘాలచినుకులు మేనిపైఁ జరచి

నను బరామర్శింప —

*　　*　　*　　*

వలదు వెన్నెల నాకు, వలదు చుక్కలును,
వేగుఁజుక్కను జూచు వేళయు వలదు;
ఇరులతో, తరగతుంపురులతోఁ గలసి,
మొరయుచిన్కులఁగూడి మొరపెట్టుకొనుచు,
ఏడ్చెద— ఏడ్చెద— ఏడ్చుచుండెదను.

♦♦♦　♦♦♦　♦♦♦　♦♦♦

II

చీకటినెయ్యుండు చెంతఁగూర్చుండి,
ముచ్చటలాడుచు, మురియుచునుండ,
వలిగాలిచుట్టంబు చెలిమితో వచ్చి,
అరలేనికూరిమి నరయుచునిలువ,
కారుమబ్బుపడంతి కన్నీరునించి
జాలిగొల్పుచుఁజేరి సందిటనిముడ,
మన్నుమిన్నేకమై మలయుచందాన
దుఃఖంబులోనుండి దుముకుచునుండ,
ఇచ్చకువచ్చిన ట్లేడ్చుకొంటాను.
నాయిచ్ఛ —

♦　♦　♦　♦　♦

♦　♦　♦　♦　♦

ఔదార్య నాకేల, శౌర్య నాకేల
వెన్నెల నాకేల, వెలుఁగు నాకేల
నాకేల తారలు, నాకేల తరణి
చలి కాఁడు చీకటి చెదఁ ముసరంగ
వలిగాలిచుట్టలు కౌఁగి ముసరంగ
మబ్బుతోఁ గాంపుమాని యుక్కు-తాను
కాలంపు వెల్లువను గలిసి.... పోతాను,
కాలంపుసంద్రాన గలసి పోతాను—
కాలమై కాలాన కరగిపోతాను;
— గాలి — చీకటి — మబ్బు —

III

మొదలు తుదయును లేక మొనసి చిక్కులు
నినుఁగప్పె సంద్రమా, నన్నుఁబోలె నిప్పుడు
పొంగి, పైకుబుకుచు, పొర్లుచు వచ్చి
దుఃఖంపుఁగెరటాలు తూలుచునుండ,
నిట్టూర్పుగాలులు నిగుడఁజేయుచును,
నన్నుఁబోలె నేడ్చుచున్నావొకో నీవు!
చూడఁ జుట్టము లేక క్రుక్కుచునుండి,
మొక్క దైవము లేక మొరయుచు నిలిచి,
కనువారు వినువారు కనుపట్టకుండ,

ననుఁబోలె నొంటినున్నావె, యీవేళ,
ఇదియె మే లిదియె మే లిదెమేలుసుమ్ము;
మనసారగా నేడ్చి తనివొందనగును
నిన్ను నేనును, నన్ను నీవు నోదార్చు
కొనుచు, కాలము ద్రోసికొనుచు నుందాము.

IV

గాలి మొండయ్యె మేఘాలు నిండయ్యె,
వాన తొండాలతో పైఁబడుచుండె;
నీకు శక్యముకాదు నాకడ నిలువ,
నాకుశక్యముకాదు నీకడ నిలువ;
నీవు నాలోఁజొచ్చి, నిలువవచ్చెదవో,
నేను నీలోఁ జొచ్చి నిలువవచ్చెదనో,
——————వద్దు, నీవునాలోన
గలయఁగా వద్దు——————
నీవు నాయెదలోన నిలువఁగాలేవు
కన్నీళ్ల రూపాన కరగి యుప్పొంగి,
పాటుతో, పోటుతో, పైకివస్తావు
వ్యర్థమే యదిసుమ్ము, వ్యర్థమే, నిజము
నేను నీలోఁజొచ్చి నిలువగలైదను;
నీ కసాధ్యము నన్నుఁ బైకిద్రోయంగ,

నేను నీలోనికొచ్చి నిలువంగ సిద్ధము
దివ్య స్వరూపాలఁ దేజరిల్లదము,
ప్రళయ మయ్యెదయౌను, ప్రళయమే; యౌను.
ప్రళయాన, యోగనిద్రను దేలియాడి,
నీయందు నిల్చి నారాయణునట్లు
నేను నీలోనిల్వ, నీకును నాకు
సర్వైశ్వర్య వైభవంబమరును జుమ్ము:

♦ ♦ ♦

దరిదాపు గనరాదు; తడవేల నింక,
ఇదిగో, నీలోజొత్తు నేను——
——నను గొనుము

♦ ♦ ♦

తరంగము

సత్యపి భేదాపగమే,
నాథ, తవాహం, నమామకీనస్త్వం;
సాముద్రోహి తరంగః
క్వచన సముద్రోనతారంగః —

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

♦ ♦ ♦ ♦ నా ప్రాణనాథ

నీదు కౌఁగిటిలోన నిలిచిన వేళ
మఱచితి లోకంబు, మఱచితినిన్ను;
ననునేనె మఱచితి; నా హృదయేశ!
నీదు కౌఁగిలివీడి, నిను వీడిపోయి,
యేడనో తిరుగాడి, యేడనో నిలిచి,
పరుగెత్తి, యుప్పొంగి, పైకెగఁబ్రాకి,
పెంపుఁ జెందితినంచుఁ బ్రీతిమిన్నంది,
క్రిందుమీఁద దరయక కెరలుచునుంటి;

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

పెనుగాలి వీఁచెఁజయ్యన నేలఁబడితి;
నురుగులు గ్రక్కితి; గిరగిరనైతి;
పొరలితి; దరలితి; మరలితి; అంత
మూర్ఛిల్లి తమమున మునిఁగి పోయితిని.

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

తెలివి వచ్చెను; జుట్టుఁ జేరి చూచితిని;

నీదు కౌఁగిటిలోన నిలిచి నేనుంటి,
నీతోడి లోకంబె, నీతోడి బ్రదుకె;
నీతోడి మనికియే నిక్కమై తోఁచె.
నినువీడితి నటంచు ననుకొంటిఁగాని,
నను నీవు విడనాడ యునికి యేలేదు.
ఎందు నేఁబోయిన నెందు నిల్చినను,
నను విడనాడక నా ప్రాణాలనిల్పి,
నీ యంకమున నేను నిలుచునందాఁక,
కనిపెట్టుకొనియుండి, నను బ్రోచుచుందు
వేమనందును నీదు ప్రేమంపు మహిమ!

◆ ◆ ◆ ◆ ◆

నీదు కౌఁగిటిలోన నిలిచినవేళ
నీవె నేనయి, నేనె నీవయియుంటి;
నాకు నీతోడిదే లోకమైయుండె;
నిను వీడి, యెందెందొ చనుచుండువేళ,
వెలుఁగునఁ జీకటి యలమికొనుచుండు;
కలిమిని లేములు బలిసి కన్పట్టు
శాంతి నశాంతి యత్యంతంబు కలుగు;
నిను వీడుకోరిక జనియింపనీక,
నన్నుఁ గాపాడుము నా ప్రాణనాథ;
నీతోడ నిత్యంబు నెలకొందునట్లు,
నీ యంకమేవేళఁ బాయనియట్లు,
నీదు కౌఁగిట నెప్డు నిలిచియున్నట్లు,

కై వ స ట్టు

నీలోనఁ గరఁగి నే నినుఁ గాంచునట్లు,
ప్రేమ చూపింపుమో ప్రేమస్వరూప!
నన్నుఁ గాపాడుమో నా ప్రాణనాథ!

సెలవు

పదుగురు నేకమై ముదముఁ గొల్పుచును,
ననుఁగూడి చరియించు నా మిత్రులార,
దయతప్పె నొక్కొ నాపయి నేఁడు మీకు!
కనుట కింపగుదానిఁ గనుచున్న వేళ,
వినుటకింపగుదాని వినుచున్న వేళ,
నాకుఁ దోడయినిల్చి ననుఁ బ్రోచినారు,
నాతోడునీడలై ననుఁగూడినారు;
కష్టంబులగు పనుల్ గావించువేళ
నా యందు దయఁజూపి ననుఁగాచినారు;
కాలమెల్లపు డొక్కగతినుండఁ బోదు;
కష్టముల్ గల్గెడు కాలంబునందు
మిత్రులు శత్రులై మెలఁగుచుండెదరు;
ధైర్య సాహసము లుత్సాహంబుఁగూడి
నాతోడఁ బుట్టువై వనిచిన వేళ,
మీరందఱును నాకు మిత్రులే — కాని,
కాలంబు మాఱెఁ గష్టాలు చేకూఱె;
ధైర్య సాహసములు తగ్గుచునుండె;
నుత్సాహ శక్తియు నుడిగిపోసాగె;
మీమైత్రియేమయ్యె? మీపని యేమి?

◆ ◆ ◆ ◆ ◆

కనువేళ, వినువేళఁ జనువేళ, మీరు
దవ్వు దవ్వులనిల్చి, తొలఁగుచున్నారు;
మీరు నా మిత్రులు కారంచు నిపుడు
నిశ్చయంబుగఁ జెప్ప నేరనుగాని,
నెయ్యంబు క్రమముగా నీరసమౌట
కనుపట్టుచున్నది ————
————కాలంపు మహిమ!
మీ మైత్రి నూఁతగా నేటికార్యాలు
సలుపఁ జాలితిఁ దొల్లి————
————జయము నొందితిని
ఆజయం బుత్సాహ మమరించె నాకు;
తలఁకు మించిన పనుల్ తలపెట్టినాను,
చేతఁగాతనుగాక, చెడిపోయినాను,
కారణం బేమి?————
————మీ కారుణ్య మకట
యించుకించుక తగ్గి యిట్లు కావించె
అహాహ!—ఆ దినముల మహిమ యేమందు.—
నా మాటయే మాటయై మేటియయ్యె—
చనుట కంతము లేదు,—చనుచునే యుంటి—
వినుట కంతము లేదు—వినుచునే యుంటి—
కలమెత్తి వ్రాయంగ గమకించునపుడు,
చేయెత్తి పనిసేయ సిద్ధమౌ నపుడు,
ఆ యూస మించైన నపుడు లేకుండె,

మీరు నామిత్రులై మెలఁగినారపుడు
కలమెత్తి వ్రాయంగఁ గష్టమా నిపుడు;
చేయెత్తి పనిసేయఁ జీకాకు నేఁడు;
వినుటకుఁ గనుటకుఁ జనుటకు శక్తి
యుత్సాహమును దగ్గుచున్నవి—మీకు
నెయ్యంబు నాపైని నీరసించినది.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆

◆ ◆ ◆ ◆ ◆

ఆడిన యాటయే యాటయైనపుడు
పాడినపాటయే పాటయైనపుడు
మాట నూరువరాల మూటయైనపుడు
మాట వేయి వరాల పాటియైనపుడు,
మీరలందఱు నాకు మిత్రులే—నాఁడు—
వినఁగ గష్టంబైన వింతను వింటి,
పాడఁ గష్టంబైన పాటపాడితిని;
చేయఁగష్టంబైన చేత చేసితిని;
చూడఁగష్టంబైన చోటు చూచితిని.
నాపాటివారు కన్పట్టరన్ కీర్తి
గడియించినాను, మీ కరుణ నానాఁడు—
ఆ నాఁటి కరుణయే మయ్యె మీకిపుడు?
వినఁగోరెదను గాని, వినశక్తి తగ్గె;
కనఁగోరెదనుగాని, కనశక్తి తగ్గె;

తే నె ప ట్టు

ప్రాయంగఁ జేయంగ బలమునుదగ్గె;
శక్తితోఁదగ్గె నుత్సాహ ధైర్యములు;
బలముతోఁదగ్గెను గలిమియంతయును;
బలిమి, యుత్సాహంబు, కలిమి, ధైర్యంబు,
తరలుచున్నవి — దయమీకుఁ దప్పె —
బ్రతికియున్నాను జీవచ్ఛవంబట్లు;
బ్రతికియుండక చేయవలసిన దేమి?
పోయినదినము లెప్పుడు మఱిరావు,
మఱిరాదు మీలాంటిమైత్రి నాపైని;
ఇంచుకించుక మీరు నేనునుగూడ
దవ్వుదవ్వుగవీడి, తరలిపోయెదము
ననువీడి దవ్వుగాఁ జనెదరుకాని,
ననుఁ దలంతురె, యెందుఁజనినను మీరు?
తలఁతురో మీరు నన్ దలఁపరో కాని,
నేమిమ్ముఁదలపక నిలువఁగా లేను.
మీమైత్రిఁజేసినమేటి కార్యములు,
మీమైత్రిఁజూచిన మేటిదృశ్యములు,
మరణమౌదాఁకనే మఱచిపోలేను
మిముఁదలంపక నేను మెలఁగంగలేను
మీ సహాయములేక మెలఁగిన వేళ,
మీ సహాయపుశక్తి వాసికన్నట్టు

అయినదియేమైన నైనదే కాని;
మీరు నాకొక్క ష్టమిత్రులే—నిజము—
కనుముక్కుఁ జెవులును, దనువునాలుకయు,
నగుచు, నా కుత్సాహ మమరించినారు.
కాలుసేయాదియై కరుణ చూపించి,
యేవేళ, నా చెంతనే నిల్చినారు
విడచిపోలేను మీ ప్రీతిని మిమ్ము—
నను విడిపో మీకు మనసయ్యెఁగాన,
మిము నిల్పుకొనలేను, మీ కేలపంత;
ఇచ్చకు వచ్చిన యెడ కేగుఁడింక;
పదుగురు మీరు; మీ పైనున్న ప్రేమ
యొక్కచోటికిఁ దెచ్చి, యొక్కడనుంచి,
యొక్కండఁ గూర్చుండి, యొక్కనిఁజూచి,
చింత సేయుదు, వేఱుచింత నాకేల ?
అతఁడె నా మిత్రుఁడౌ నన్ని వేళలను;
కనుగొంటిరో మీరు కనలేదో కాని,
ప్రేమతో మీరునన్ వీక్షించు వేళ
ప్రక్కనే యాతండు నక్కికంచుండె
నను మీరు దయతోడఁ గనుచున్న వేళ
నాతఁడా ప్రక్కనే యురయుచునుండె.
నేఁడు మీ దయ యిట్లు నిరసంబైన
నాతండు చెరుప కరుదెంచినాఁడు,
ఈ ప్రేమ సహింపుఁ డిదిగో, యాక్రోశ—

నాసుఖంబులయందు ననుగూడినారు
నాకష్టములయందు ననువీడినారు,
మీరలందఱు; గాని, మిత్రుఁ డీతండు,
కష్టంబులందు, సుఖంబులయందు
ననువిడనాడక, నాప్రాణాలనిల్పి,
నామేలుకోరి నన్ గాపాడుచుండు;
మీరు నాతో మైత్రి మెలఁగినవేళఁ
దలఁప లేనైతి నాతని ప్రేమమహిమ
మిమ్ము నమ్మితి, వాని నెమ్మిగ నమ్మితిని——
కడచె నా దినములు——
కడచె మీ మైత్రి——
సెలవుఁ గైకొనుఁడు, మీచిత్తమైనపుడు;
సెలవొసంగుఁడు నాకు——
——చిత్తసౌత్రిణి
నీ దేహకమిత్రుని నిర్జించుచుండు;
ఇతనితోఁ గాలంబు వేగించుచుండు;
ఇతనితో నేకమై యెలమిమై నుండు,
ఇతనిలోఁ గరఁగి నేనే మొయ్యియుండు!
సెలవుఁ గైకొనుఁడు; నే నిలుతు నొక్కఁడనె——
సెలవుమొసంగుఁడు నన్ను——
సెలవి. మః——
సెలవు——

——

ఆకు

శ్లో॥ మన్మనాభవ, మద్భక్తో,
మద్యాజీ, మాం నమస్కురు;
మామేవైష్యసి, సత్యంతే
ప్రతిజానే ప్రియోసి మే॥

— శ్రీభగవద్గీత —

శ్లో॥ యస్మాన్నాత్పరతరం నాప
నైశ్వరం దృష్టమద్భుతం
సర్వశక్తి సమారూఢం
సమస్త ప్రేరకంపరం
శాంతః సమాహితమనా
డంభాహంకార వర్జితః
తన్నిష్ఠస్తత్పరోభూత్వా
తదేవశరణం వ్రజ॥

— శ్రీదేవీగీత —

• • • నామిత్రులార,

ననుఁజూచి మీరిట్లు నవ్వెదరేల?

నాదు నేరమి యేమి నవ్వుపాల్గాఁగ ?

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

రంగులు వాసనల్ సింగారములును,
జక్కని కులుకులు సంపద సొంపు
తళుకులు బెళుకులు తళతళల్ గలిగి,
తలమానికంబయి, చెలిమికత్తియల
కేళివాసములందు రాణిల్లుచుందు
విరికన్నెఁ గాను; నాదరికి రానేల ?
ననుఁ జూడఁగానేల, నను నవ్వనేల ?

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

కమ్మందనమ్ములు గ్రమ్మఁ బైపైని
తేనియల్ చిప్పిల్లఁ దేటరసమ్ముఁ
గుమ్మరించి, మనమ్ముఁ గ్రమ్మంగ చుమును,
దూలలేని చెలువునఁ జెలిమి కత్తియల
కరములలో హాయియల్ గనిపించుచుందు
పంటకన్నెను గాను; ———————

♦ ♦ ♦ నచ్చెదరేల ?

ననుఁ జేరఁగానేల, నను నవ్వనేల ?

♦ ♦ ♦ ♦

♦ ♦ ♦ ♦

లేదు సింగారంబు, లేవు రంగులును;

వాసనల్ లేవు, సంపదసొంపు లేదు;
కులుకులు, తళుకులు, బెళుకులు లేవు;
రసమైన లేదు, నీరసమైన బ్రదుకు
బ్రదుకుచున్నాను;————
◆ ◆ ◆ నావద్దకు మీరు
రానేల? ననునవ్వఁగానేల?———
◆ ◆ ◆ వలదు.

◆ ◆ ◆ ◆
◆ ◆ ◆ ◆
◆ ◆ ◆ ◆

చిగురుటాకును గాను; జెలిమికత్తియలు
ననుఁ జేరఁగా రారు; ననుఁజూడఁబోరు;
పండుటాకునుగాను; వడి నేలరాలి
కాలసముద్రానఁ గరఁగి పోవంగ——
ముదిరినయాకును————
◆ ◆ ◆ ముదముదయేల?
సిగ్గేల, కలమాట చెప్పినయపుడు ?
తల్లిచాటు నిల్చి తనరారు కతనఁ
బ్రేమతోఁ దల్లినన్ బెంచినకతనఁ
బసిమితో నిట్లు కన్పడుదునుగాని,
ముదిరిపోయితిని; నన్గదియఁగానేల ?
ననుఁ జేరఁగా వద్దు; ననుఁజూడవద్దు;

నను జూడఁగా వద్దు నను నవ్వవద్దు.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆

◆ ◆ ◆ † ◆

నా తల్లి యీ పట్టు నన్నుఁ గాంచినది;
కనుపార ననుఁ గాంచి, కౌఁగిలించినది;
ఆనందపారవశ్యమున మించినది;
ఏల నన్గాంచెనో యెఱుఁగను నేను;
నాకేల యీ చింత? ——————

◆ ◆ ◆ ◆ నాతల్లి యిచ్చు!

నా చిన్నతనమున ననుఁ జూచి యొక్కఁ
డందకత్తె నటంచు ననియుండెఁ గాని,
యందమో, చందమో, యదియేమొ యెఱుఁగ——

◆ ◆ ◆ ◆ ◆

◆ ◆ ◆ ◆ ◆

నా తల్లి ప్రేమతో ననుఁ బెంచుచున్న
దీ తావు వీడి నే నెందుఁ బో లేను;
తనకు నచ్చినరీతి నను దిద్దెఁ దల్లి;
తనకుఁ దోఁచినరీతి ననుఁ గయి సేసె;
నను దిద్ది కై సేసి, తనిసె మా తల్లి;
తల్లి నన్ జూచి సంతసమందుచున్న,
నాలోన నేను సంతసమందుచుందు;
ననుఁ జూచి తల్లి, తల్లినిఁ జూచి నేను
దనియుచు నున్నాము; ——

♦ ♦ ♦ దినములు గడచె;
దినములు గడచె, నెందునుజన లేదు;
ఎందుఁబోలేదు నేనేమియు నెఱుఁగ;
నిపుడు నన్జేరఁగా నేటికి ?——
♦ ♦ ♦ ♦ వలదు.
♦ ♦ ♦ ♦ ♦
♦ ♦ ♦ ♦ ♦
♦ ♦ ♦ ♦ ♦
ఏమి కావలయునో, యెఱిఁగినాకిచ్చి
నాదుభారముపూని ననుపుమీరంగఁ
బెంచుచునున్నది ప్రేమనాతల్లి—
తల్లి గర్భమునుండి తరలివచ్చితిని;
తల్లియంకమ్మునఁ దగఁగూరుచుంటి;
తల్లిచెంతనెయుంటి నెల్ల వేళలను;
తల్లి నన్జూచినఁ దనివినిజెందు;
తల్లిని నేఁజూచి తనివిచెందెదను;
పెరిఁగితినిన్నాళ్లు———
♦ ♦ ♦ పెంచెమాతల్లి;
ఏపని చేయుట యెఱుఁగను నేను;
చెప్పి నాచేఁ బనుల్ సేయించుఁదల్లి;
ననుఁబోటి వారలున్నారు నాతల్లి
కెందరెందఱో కాని, యింతకంటెయును

దఱుఁగదు నాపైని దల్లికిఁ బ్రేమ,
కడచె మువ్వంతుల కాలమీరీతి;
ఇపుడు నాచెంతకు నేలవచ్చితిరి ?
ననుఁజేరఁగా నేల, ననునవ్వ నేల ?

*   *   *   *

*   *   *   *

ధూళికి, గాలికిఁ దూలిపోకుండ,
ననుఁబట్టుకొని పెంచె నాతల్లినన్నుఁ
గడచె మువ్వంతులు కాలమీరీతి;
కడమ కాలంబిట్లె కడపెద నిచట—

♦   ♦   ♦   ♦

♦   ♦   ♦   ♦

తల్లి నన్ బెంచును దలఁకింత లేదు;
తల్లిపై భారమంతయు వైచినాను;
తల్లి చెప్పిన పనుల్ తగఁజేయుచుందు;
తల్లిచుట్టమునాకుఁ దల్లిదైవంబు;
తల్లిని నమ్మితి——————
♦   ♦   ♦   తల్లిచెంగటనె
కడమకాలంబును గడపివైచెదను;
పడిపోయెదను దల్లిపాదము లొద్ద;
దల్లిపాదములొద్దఁ గ్రుళ్లిపోయెదను;
తల్లిగర్భముఁజొచ్చి ధన్యనైపోదు;

ననుఁజేరగావద్దు, ననుఁజూడవద్దు;
ననునవ్వఁగావద్దు, నామిత్రులార,
దవ్వుగాఁ బొంచు———

I am the Vine and you are the branches. * * * Without me, you can do nothing. If a man abide not in me, he is cast forth as a branch and is withered; and men gather them and cast them into the fire and they are burned. If you abide in me, and my words abide in you, you shall ask what you will and it shall be done unto you.

— *The Holy Bible* —

Live while you live, the epicure would say,
And Seize the pleasures of the present day;
Live while you live, the Sacred preacher cries;
And give to God each moment as it flies,
Lord, in my views, let both united be;
I live in pleasure when I live to thee.

Doddridge.

అడవిమల్లె

Ask and it shall be given you;
Seek and you shall find;
Knock and it shall be opened unto you:
for, every one that asketh receiveth;
and he that seeketh findeth; and to him
that knocketh it shall be opened.

— *The holy Bible* —

మాయమ్మ నాకొక్క మాణిక్యమిచ్చె;
మాణిక్యమునుజూచి మదిఁబొంగినాను;
దినమునకొక క్రొత్త తీరుగాఁదోఁచి,
మదికి నుత్సాహంబు మాణిక్య మొసఁగె;
ముద్దులు గురియుచు, మురిపెంబు గొనుచుఁ
జెలిమి మాణిక్యంబు సేయుచునుండె;
తళుకు తళుక్కను తనుకాంతితోడ
మురిసి మాణిక్యంబు మోదం బొసంగె;

♦ ♦ ♦ ♦

నిలిచినఁగూర్చున్న, నిదురపోయినను,
జెలులతో ముచ్చటల్ పలుకుచుండినను,
ఏకాంతముననుండి, యీశ్వరింగొలిచి,
ధ్యానించుచున్నను, ప్రార్థించుచున్న

నేమి తలంచిన నేమిచేసినను,
నాదుమాణిక్యంబు నాచెంత నుండె,
చెంతనుండి ముదంబు చిందించుచుండె.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆

చనుచుండె నీరీతి దినములు నెలలు;
నెలలును నేండ్లును నిలువక చనియె;
ఏఁడొక దినముగా నేగె నీరీతి;
దినమొక గడియగాఁ జనియె నిమ్మాడ్కి;
ఆనందమునఁ దన్మయంబయ్యె మనము;
ఎన్ని యేండ్లయ్యెనో యెఱుఁగను నేను;
అంతయు నొకదినమ్మైనట్లుతోఁచె.
తన్మయంబైన చిత్తముతోడ నెపుడు
నేను మాణిక్యంబు నెఱిఁగూడి యుంటి
మితరచింతలుమాని యేకభావమున,
ఆటలఁ బాటల నానందమిచ్చి,
నాకు మాణిక్యంబు ననుపులు గఱపె.
చెంత మాణిక్యంబు చేరియున్నపుడు
క్రొత్తభావంబులఁ గుఱియుచునుండి
నా కవిత్వంబు విన్నాణంబు నొందె,
మాణిక్యమును నేను మలసియీరీతి
దినములు సాగించుకొనుచుంటిమి— — —

◆ ◆ ◆ ◆ ◆

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

ఐన,

—అకట—ఏమందు—అన్యాయంపుబలిమి!
కాలముల్లపు దొంగ—గతినుండఁబోదు;
ఏవేళ కేమౌనో యెవ్వాఁ డెఱుంగు?

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

మాణిక్యమొకనాఁడు మఱిమఱి వెలిఁగి,
యెన్నశక్యముకాని హృత్ప్రీతి నొసఁగె,
మఱచితి లోకంబు, మఱచితివేళ,
ననునేనె మఱచి యానందమైయుంటి;
ఆడితిమాణిక్య మఱచేతఁదాల్చి;
ఎగురవైచితి, దాని నెగసి పట్టితిని,
ఎగుర వైచుచుదాని నెగసి పట్టుచును,
నాటాడసాగితి నద్దానిఁ గూడి,
ఎగయుచు దిగుచును, నెగయుచు, మరల,
నాడించి నట్టులే యాటలాడుచును,
మదికి మాణిక్యంబు ముదమిచ్చుచుండె,
మోదమున బొదలుచు మదినిద్ర వోయె;
మాణిక్యమేడనో మాయమైపోయె;

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

తెలివి వచ్చెను-చుట్టుఁ దేరి చూచితిని——
లేదుమాణిక్యంబు లే దఱచేత——
అఱచేతి మాణిక్య మక్కటా——పోయె——
ఈవలఁగంటి నే నావలఁగంటి;
నేవలఁగన్నను నేమి లాభంబు ?
లేదు మాణిక్యంబు లే దేడఁగూడ,
మాణిక్య మేమయ్యె?————

♦ ♦ ♦ మఱికనంబడదు.

పోయె మాణిక్యంబు, పోయె నయ్యయ్యొ;
అయ్యయో మాణిక్యమదిపోయె నెటకో!
కలయయ్యె మాణిక్య మలయిక కలిగె;
నలయిక తోడ నే నఱవసాగితిని;
అఱచితి——వెఱచితి——పఱచితి——మఱల
నఱచితి——వెఱచితి——పఱచితి——కాని,
మాణిక్యమొకసారి మఱికంట బడదు

♦ ♦ ♦ ♦ ♦
♦ ♦ ♦ ♦ ♦
♦ ♦ ♦ ♦ ♦

అమ్మరో, మాణిక్య మదిపోయెనమ్మ,
ఎయ్యెడఁబోయెనో యెఱుఁగ నోయమ్మ
ఏమిచేసెదనమ్మ యేమినాకర్మ
మేగతి గలదమ్మ, ఏమి చెప్పెదవు ?

నాకర్మ మేమమ్మ, నాగతియేమి?
అనుచు నేడ్చుచుఁబోయి, యమ్మపాదముల
నశ్రులఁ దడుపుచు, నఱచుచునుండ
నఱచేత మాయమ్మ యుంచె నా శిరము,
అఱచేత శిరమంటి, యాశీర్వదించి
యమ్మ యిమ్మెయిఁ బల్కె ననునయించుచును,
'పోయెఁబోయె నటంచుఁ బొక్కుచునిట్టు
లఱచిన మాణిక్య మబ్బునే మఱల?
వెదకుము మఱిమఱి వెదకుము తండ్రి,
వేఱొక్క పనిమాని వెదకుము దాని
పౌరుషంబునఁ గాని పనులును గలవె?
వెదకి, కన్గొనుటె వివేకంపుఁ దెఱవు;
వెదకుము—చూడుము—వెదకి కన్గొనుము
నాముద్దుఁగుఱ్ఱ, మనశ్శాంతి నీకుఁ
గలుగును—వెదకుము—తలఁకొందవద్దు—
అమ్మ యిమ్మాడ్కి నాకాజ్ఞ యొసంగె;
నమ్మ యాజ్ఞను శిరంబందుఁ దాల్చితిని
వేఱొక్క పనిమాని వెదకసాగితిని,

♦ ♦ ♦ ♦

♦ ♦ ♦ ♦

♦ ♦ ♦ ♦

వెదకితి—వెదకితి—విసివిపోయితిని,

కాని, మాణిక్యంబు కానరాకుండె
పిచ్చి యెత్తినయట్లు వెదకసాగితిని;
పిచ్చిపట్టినరీతిఁ బిలువసాగితిని;
పలుకరింపఁగ లేదు, పలుకాడ లేదు,
మాణిక్య మొకసారి మాటాడ లేదు
పలుకాడ లేదు—చూపట్టఁగా లేదు—
ఇంక నామాణిక్యమేడఁ గన్పట్టు!
పిచ్చి యెత్తినరీతి వెదకసాగితిని—
ఇలువీడి దవ్వుగా నేగసాగితిని—
ఎటుపోవుచుంటినో యెఱుఁగను నేను,
పోవుచు నుంటిని—పోవుచునుంటి.

♦ ♦ ♦ ♦

చీకటి యంతటఁ జిక్కనై యుండెఁ
ద్రోవకన్పడకుండెఁ ద్రోపుఁబాటయ్యె;
ఆకసంబునఁ జేరి యరయసాగితిని;
కోటిమాణిక్యాలు కూడికన్పడియె.
కోటిమాణిక్యాలు కూడిననైన,
నాదుమాణిక్యంపు మోదమీఁ గలవె?
లేదుమనశ్శాంతి—లేదు సంతృప్తి—
నాదు మాణిక్యంబు నాకుఁ గన్పడదు!

* * * *

* * * *

కుంచాలతో మంచు కురియుచునుండె;
వలిగాలి వడవడ వడకించుచుండె;
చలియును మంచును దెలియరావయ్యె;
మాణిక్యమునుజూడ మదికోరుచుండె;

*   *   *   *

పోయితి—పోయితి—పోయితి నెటకో—
పోవుచునుంటిని—త్రోవతప్పితిని—
దవ్వయ్యె మాయిల్లు—దవ్వు దవ్వయ్యె—
చలిబాధ మెండయ్యె—నిలువెల్లఁ దడిసె
గాని, మాణిక్యంబు కనఁబడకుండె.
దాఁటితిఁ దోఁటలు, దాఁటితి నిల్లు,
దాఁటితిఁ బుట్టలు—దాఁటితి గట్లు;
దాఁటితి నేళ్లను, దాఁటితి నూళ్ళ
ఇళ్ళను, దోఁటలు, నేళ్లను, నూళ్లు,
నెన్నో దాఁటితిఁగాని, యేమిలాభంబు?

*   *   *   *

తెల్లవారఁగఁజొచ్చెఁ, దిమిరంబువోయె;
వెచ్చని వెలుఁగుతో వెలిఁగె సూర్యుండు;
చలికి మంచుకు నాకుఁ గలిగిన బాధ
వెచ్చని యెండచే విరిసిపోసాగె,
లేయెండ నాకింత సాయంబొనర్చె,
నాడు మాణిక్యంబు నాకిచ్చునంచుఁ

బుట్టెఁడాసను బొంది పోవుచునుంటి,
చెట్లు చేమలుపోయె; మట్టినేలలును,
బసిమిచాయలుపోయె; నిసుకయెడారి
కనుపట్టె—దానిలోఁ జనుచునేనుంటి,
గట్టినేలలుపోయె—వట్టి యెడారి
నిసుకలోఁ గాలూని యేఁగుచునుంటి
ఎలయెండ వెచ్చనై యింపయ్యె నిసుక
దొరకు మాణిక్య మంచరయుచునుంటి
ఆకసంబున మీఁది కరిగె సూర్యుండు;
ముదరి వేఁ డెక్కెఁ బైఁ, కదిరె నెండయును
ముదిరిన యెండతో ముదరెను వేఁడి;
వేఁడియు నిసుకయుఁ గూడె నెయ్యమున;
వేఁడియు గాలియుఁగూడెఁ బ్రేమమున
కాలిన యిసుకలోఁ గాలెఁ బాదములు,
కాలిన యెండలోఁ గాలెను దలయుఁ
గాలిన గాలిలోఁ గాలె దేహంబు;
తలయు, దేహమును, బాదంబులు మాడి,
దాహంబుతోఁగూడి దహియింపసాగె,

◆ ◆ ◆ ◆
◆ ◆ ◆ ◆
◆ ◆ ◆ ◆

లేదు చల్లనినీడ, లేదు జలంబు,

మలమల నిసుకలో మాడుచునుంటి,
ముందుకుఁబోలేక మూల్గుచునుంటి,
వెనుకకుఁబోలేక, విసుగుచునుంటి
వెనుఁజూచి, మునుఁజూచి, వెఱచుచునుంటి,
లేదు మాణిక్యంబు, లేదు మోదంబు
ప్రాణమే లేకున్న పగిదిఁ గన్పట్టె.

◆ ◆ ◆ ◆

మట్టమధ్యాహ్నన వట్టియెడారి,
బట్టబైటను నిల్చి, పడరాని పాట్లు
పడుచున్న నాపైని విడలేమి కినుక ?
కానవేమి జాలి; చేకొనవేమి నన్ను,
నాయమ్మ, నాతల్లి, ననుఁగన్నతల్లి,
నాయమ్మ నీకిది ? ననుఁ జూడ వేమి ?
తలఁదాల్చి నీ యాజ్ఞ, యిలు వీడినాను;
వెదకి మాణిక్యంబు వీక్షింపనెంచి,
గండ్లను ముండ్లను గడచనినాను;
త్రోవ తప్పించి యీ త్రోవఁబెట్టితివి.
ఈత్రోవఁ బెట్టితివేటికోయమ్మ!
మలమల నిసుకలో మాడ్చుచున్నావు—
అగ్ని పరీక్షచేయఁగనేల! తల్లి!
కలదో నీపై భక్తి కలదో కో లేదో,
కలదో మాణిక్యంబు గనువాంఛ, లేదో,

తెలియఁగా నెంచి, యీ తీరుననన్ను
నగ్నిలోఁబడఁద్రోసి, యలయింతువమ్మ!
నీ పరీక్షకు నేను నిలువఁగాఁ గలనె,
భరియింపఁజాల నీబాధ నాతల్లి!
మాణిక్యమునుజూడ మదిఁగోర్కె విడదు,
భక్తి నీపైనాకుఁ బలుచఁ బాఱదును—
వలదింకను బరీక్ష—నిలువఁగాఁజాల—
జాలిచూపించి నన్నేలుమో తల్లి;
యనుచు నీ రీతిగా నమ్మను వేడి,
యమ్మను గొలుచుచు, నడుగు ముందిడఁగఁ
జల్లఁగాఁజిఱుగాలి చనుదెంచె నపుడు.

◆ ◆ ◆ ◆

◆ ◆ ◆ ◆

◆ ◆ ◆ ◆

హాయి గొల్పెను జల్లనైన యాగాలి
యాగాలి వచ్చినాయసువులు నిలిపె
లేనిసత్త్వవ వచ్చిపూనె నాయెదను
గాలివచ్చిన దెసఁ గాల్ద్రిప్పినాను
చయ్యన గమనంబు సాగించినాను.
ఇంచుక దవ్వునే నేఁగక మున్నె
ఖర్జూర వృక్షంబు గన్పట్టె దవుల
రమ్ము రమ్మని పిల్చెఁ గొమ్మచేతులను

వడివడి యాదెస నడచిపోయితిని;
ఖర్జూర వృక్షంబుకడ నిలుచుంటి
అచటఁ గన్పడెనొక్క యమృతంపు బావి
హాయిగాఁ జలిగాలి యటవీఁచుచుండె
చల్లగాలికిఁ దెప్పిరిల్లెఁ జిత్తంబు;

◆ ◆ ◆ ◆

ఖర్జూరవృక్షంబుకడఁ గొంత సేపు
చెమ్మటలాఱంగఁ జేరినిల్చుంటి;
కుదుటఁ బ్రాణంబులు కూడెన్నొక్కింత
అమృతంపు బావి మున్గాడ సోఁకితిని
అమృతంపు బావిలో నానంద మొప్ప
మునుఁగుచుఁ దేలుచు మునుఁగుచునుంటి
మాణిక్యమనుమాట మఱచితినచట
అంతలో మాణిక్యమనుమాట తోఁచ
బావిలోపలనుండి పైకి వచ్చితిని
మాణిక్యమునుజూడ మరులుఁ జెందితిని.
ఖర్జూర వృక్షంబు కడకు వచ్చితిని.
అమృతంపు బావిలో నటజన్మమంది
యల్లిబిల్లి గవల్లిఁ గొల్లఁగాఁ జూచి,
యడవిమల్లియ తీఁగె యులరారుచుండె;
కొమ్మచేతులతోడఁ గోరి వృక్షంబు
దయఁ జూపె నడవిమల్లియతీఁగె నాకు,

అడవిమల్లియతీఁగ నరసికన్గొంటి,
నానంద మొకసారి యావిర్భవిల్లె;
మాణిక్యమనుమాట మఱచిపోయితిని.
అడవిమల్లియపైని స్వాంతంబు నిలచె.
ఎన్ని జన్మములందో యేనును నదియుఁ
గలసి యానందంబుగనియున్నయట్లు
చప్పునఁదోఁచె నాస్వాంతంబునందు.
అడవిమల్లియతీఁగె నపుడు కౌఁగింటఁ
జేర్చి యానందంపు సీమదాఁటితిని.
పక్వఫలంబు లుపాయనమిచ్చి,
ఖర్జూర వృక్షంబు గౌరవంబిచ్చె.
అమృతంపు బావిలో నమృతంబు గ్రోలి
ఖర్జూరఫలములుత్కళికభుజించి
అడవిమల్లియతోడ నాడసాగితిని
మాణిక్యమనుమాట మఱచిపోయితిని.
మఱచితిలోకంబు మఱచితి నిల్లు;
అడవిమల్లియఁగూడి యాడుకొంచుంటి.
కలిగె మనశ్శాంతి - కలిగె సంతృప్తి—
కలిగె నానందంబు - కలిగె నన్నియును.
అమ్మ చెప్పినమాట యనుకొంటి నపుడు;
వెదకి కన్గొను టవివేకంబటంచు
నమ్మచెప్పినది సత్యంబుగాఁదోఁచె.

కళాపరిచారక సమితి, బరంపురం.

రాయబారము

[రెండు సంపుటములు]

౧వ సంపుటము సంజయరాయబారము వెల రు 1/-

౨వ సంపుటము శ్రీకృష్ణరాయబారము వెల రు 1/-

అనుబంధము ౧ తేనెపట్టు వెల 8 అణాలు.

దేవరాజు వేంకట కృష్ణారావు, బరంపురం.

" పాలవెల్లి " " తేనెపట్టు " కు తోఁబుట్టువు

గ్రంథకర్త:— శ్రీమంగిపాక పార్వతీశ్వరశాస్త్రిగారు

వెల 0—8—0 అణాలు

విలాసము:— దేవరాజు వేంకట కృష్ణారావు, బరంపురం.